

РОЛЯ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ГРАНТОВОТО ФИНАНСИРАНЕ ЗА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ: АНАЛИЗ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ НА КОХЕЗИОННАТА ПОЛИТИКА НА ЕС

Севдалина Христова¹

¹ Катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“, Икономически университет - Варна

E-mail: s.hristova@ue-varna.bg

РЕЗЮМЕ

JEL: H52, I23, I29

Получена: 21-05-2025

Приета: 23-06-2025

Публикувана: 29-06-2025

Copyright: © 2025
Христова, С.

Предоставя се за
възможно публикуване в
свободен достъп при
условията и по реда на
Creative Commons
Attribution (CC BY)
license
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

В статията се изследва ролята и ефектите на грантовото финансиране за развитието и подобряването на качеството на висшето образование в България, като поставя фокус върху финансирането от фондовете на Кохезионната политика на ЕС през програмните периоди 2014-2020 и 2021-2027. Прилага се комбиниран методологически подход – количествен анализ на публични данни от Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС качествен анализ, базиран на полуструктурирани интервюта с експерти от академичната общност и практиката. Резултатите от анализа показват ясно изразена концентрация на европейски средства в няколко водещи университети, предимно в София, както и съществени териториални и институционални дисбаланси в достъпа до грантово финансиране. Финансирането оказва положително въздействие върху инфраструктурата, административния капацитет и научноизследователската дейност, но в същото време са идентифицирани предизвикателства, свързани с ограничен капацитет за проектно управление, сложни административни процедури и различно ниво на развитие на университетите. Статията завършва с препоръки за подобряване на ефективността на използване на европейските средства, включително нуждата от целенасочена подкрепа за висшите училища извън столицата, повишаване на административния и експертен капацитет за участие в процедури, както и по-тясна връзка между проектните цели и реалните нужди на висшите училища.

Ключови думи: университети, безвъзмездно финансиране, проекти, оперативни програми.

Citation: Hristova, S. (2025) Role and Effects of Grant Funding for Higher Education in Bulgaria: Evidence from EU Cohesion Policy Instruments. Journal “Човешки ресурси & Технологии = HR & Technologies”, Creative Space Association, 1, pp. 34 – 48.

ВЪВЕДЕНИЕ

Качеството на висшето образование е един от ключовите фактори за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и за устойчивото развитие на регионите (Dolchinkov, 2014). Човешкият капитал, който играе водеща роля при внедряването на иновации, се развива чрез натрупване и усъвършенстване на знанието в съответствие със специфичните потребности на бизнеса и обществото. В този процес образователните институции имат съществена роля, като осигуряват подготвени кадри, способни да отговорят на съвременните изисквания на пазара на труда.

Безспорно съществува тясна взаимовръзка между образованието и множество социално-икономически аспекти на обществения живот. За оценка на качеството на висшето образование се използват различни системи за класиране на университетите, които позволяват измерване на ефективността и стойността на предоставяните образователни услуги. Тези системи включват набор от критерии с различна тежест, като най-често използваните се групират в следните направления: обучение, учебна среда, научни изследвания, престиж, реализация на завършилите, социална ангажираност, трансфер на знания и иновации, както и международна насоченост (Petkov, Nedalkov & Boneva, 2017).

В своето изследване Petkov, Nedalkov и Boneva (2017) очертават шест основни елемента, чрез които може да се подобри качеството на висшето образование: по-широко използване на дистанционни и електронни форми на обучение; фокус върху иновациите и трансфера на знания към бизнеса; засилване на връзките с различни стопански и нестопански организации; практическа насоченост при използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и др. За реализирането на тези елементи са необходими разнообразни дейности и мерки, които изискват адекватно финансиране. Това финансиране може да бъде осигурено чрез университетските бюджети, но само при наличие на целенасочена бюджетна политика, приета от съответния академичен съвет (Dimitrova, 2021). Приходите от стопанска дейност на висшите училища не са достатъчни и имат ограничен характер (Dimitrova, 2017). В този контекст, европейските програми и фондове представляват важен източник на допълнително ресурсно обезпечаване.

Основната цел на настоящото изследване е да се анализира влиянието на грантовото финансиране, предоставяно чрез фондовете на Кохезионната политика на ЕС, върху развитието и качеството на висшето образование в България. За постигане на тази цел се поставят следните задачи:

- 1) Да се проследят мащабът и структурата на финансирането по (оперативните) програми за периода 2014-2020 и 2021-2027 г.;
- 2) Да се установят регионалните и институционалните различия в достъпа до средства и причините за тях;
- 3) Да се оцени въздействието на проектното финансиране върху инфраструктурата, научната дейност, преподаването и управлението в университетите;
- 4) Да се анализират възприятията на академичния и административния персонал относно ползите и предизвикателствата от грантовото финансиране;
- 5) Да се формулират препоръки за повишаване на ефективността и целесъобразността при използването на европейските средства във висшето образование.

1. ФИНАНСИРАНЕ И КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Висшето образование в Европа е изправено пред множество предизвикателства, включително свързани със сложната финансова среда, в която функционира (Bennetot, Claeys-Kulik & Estermann, 2015). Тези проблеми са актуални и за висшите училища в България. Marsikova & Urbanek (2013) поставят въпроса дали държавата следва да увеличи инвестициите си във висшето образование, отчитайки ключовата му роля за развитието на човешките ресурси – един от основните фактори за икономически растеж. В своята монография авторите привеждат аргументи в подкрепа на тази теза, като се позовават на редица изследвания и авторитетни източници.

Развитието на висшето образование е неразривно свързано с финансирането на разходите за обучение, научни изследвания и иновации (Zhelev & Hristova, 2020). В същото време Vutsova и Arabadzhieva (2016) посочват, че едно от основните препятствия пред постигането на високо качество е зависимостта между размера на държавната субсидия и броя на обучаваните студенти. Тази зависимост често води до занижаване на академичните изисквания с цел задържане или увеличаване на студентския прием. В отговор на този проблем през последните години са въведени промени в системата на финансиране, насочени към намаляване на зависимостта от количествени показатели и въвеждане на качествени критерии при разпределението на ресурсите.

Повишаването на качеството на висшето образование е сред основните цели на Стратегията за развитие на висшето образование в България за периода 2014-2020 (2015), в която финансирането на системата е посочено като критичен фактор за нивото на предоставяната образователна услуга. В актуализираната Стратегия 2021-2030 (2021) отново са заложили приоритети, свързани както с качеството, така и с финансовата устойчивост на висшите училища, включително чрез предоставяне на стимули за качествено обучение и научни изследвания.

Високото качество на образователните услуги повишава конкурентоспособността на университетите (Dimitrova, 2019), като то е пряко обвързано с наличните ресурси за обучение. Следователно, за осигуряване на адекватно качество следва да се гарантира адекватно финансиране (Vutsova & Arabadzhieva, 2016).

Сравнителният анализ на публичните разходи за висше образование в България и другите страни членки на Европейския съюз потвърждава нуждата от допълнителна финансова подкрепа за сектора. Данните на Eurostat (2024) за 2021 г. показват, че публичните разходи за висше образование като процент от БВП варират в широки граници. Средно за ЕС, те възлизат на 1,25% от БВП. За България, този показател е 1,34% – стойност, която е малко над средното ниво за ЕС, но значително под най-високите публични разходи (2,45% от БВП), които се отчитат в Дания.

Друг съществен индикатор за публичните инвестиции е размерът на годишните публични разходи на един студент. За 2021 г. средната стойност в ЕС е 11 808 евро. Най-високи са тези разходи в Люксембург (41 892 евро), следван от Дания (22 388 евро), Швеция (22 140 евро) и Финландия (16 004 евро). В България те възлизат на едва 4 323 евро годишно, което е почти три пъти под средното за ЕС и близо десет пъти по-малко от стойността в Люксембург. Сравними с българските са стойностите в Румъния (3 373 евро) и Гърция (2 361 евро).

Тези данни ясно показват, че българското висше образование се нуждае от значително по-голяма финансова подкрепа. С оглед на ограничения публичен ресурс, необходимо е да се търсят допълнителни външни източници на финансиране. В този контекст, европейските програми и фондове представляват реална възможност за осигуряване на средства, насочени към повишаване на качеството на висшето образование в България.

2. МЕТОДОЛОГИЯ

Изследването прилага комбиниран подход, включващ както количествен анализ, така и качествени изследователски методи, за да се оцени въздействието на европейското финансиране върху висшето образование в България в контекста на програмните периоди 2014-2020 и 2021-2027 г.

Количественият анализ се основава на публично достъпни данни от Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейския съюз в България (ИСУН 2020) – <https://2020.eufunds.bg>. Системата предоставя информация за всички сключени договори за безвъзмездна финансова помощ, включително бенефициенти, стойности, програми и статус на изпълнение. Обхванати са данни към месец юни 2025 г. Данните са обработени чрез сравнителен и структуриран анализ по институции и по териториален признак, с цел да се установят закономерности и дисбаланси при разпределението и усвояването на средствата.

Паралелно с това е проведено качествено емпирично изследване под формата на полуструктурирани интервюта с десет експерта, включващи представители на академичните среди, публични институции и специалисти с практически опит в изпълнението на проекти, финансирани от ЕС. Интервютата са насочени към идентифициране на основните ефекти от грантовото финансиране, както и предизвикателствата и добрите практики, свързани с неговото планиране, управление и отчитане. Събраната информация е анализирана чрез качествен анализ на съдържанието, като изводите са обобщени в тематични категории.

Методологията на изследването има и своите ограничения. На първо място, количественият анализ се базира на публично достъпни агрегирани данни, които не винаги позволяват проследяване на конкретни резултати на проектно ниво. На второ място, качественият анализ отразява възприятията на ограничен кръг експерти, което изисква предпазливост при обобщаване на резултатите.

Въпреки това, комбинираният подход позволява постигане на достатъчно висока степен на валидност и надеждност на изводите като позволява получаване на по-пълна и многопластова картина на влиянието на европейското финансиране върху качеството, капацитета и развитието на висшите училища в България.

3. КОЛИЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА ГРАНТОВОТО ФИНАНСИРАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА¹

Финансирането на висшите училища в България по оперативните програми и програмите за споделено управление за периодите 2014-2020 и 2021-2027 се откроява с отчетлива концентрация на ресурси както по институции, така и по местоположение. В страната функционират общо 51 висши училища, но според данните от информационната система ИСУН2020 към м. юни 2025 г. само 39 от тях са получили финансиране през разглежданите два програмни периода (вж. табл. 1).

Таблица 1

Разпределение на висшите училища по форма на собственост, местоположение и получено финансиране

Висши училища	Държавни висши училища		Частни висши училища	
	Общо	Получили финансиране	Общо	Получили финансиране
Висши училища в София	18	18	4	0
Висши училища в други градове	19	17	10	4
Общо	37	35	14	4

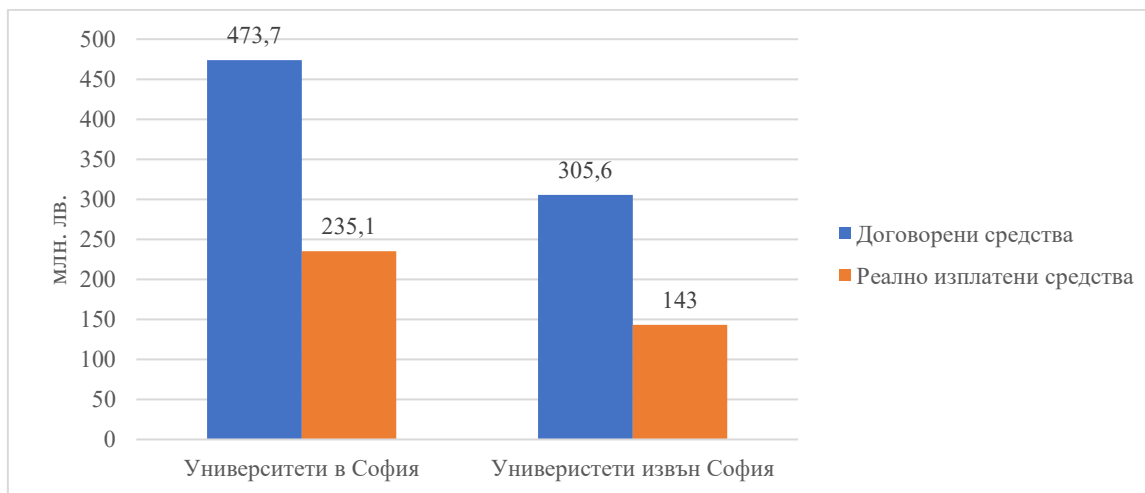
Източник: Регистър на висшите училища, <https://rvu.nacid.bg/home> и Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН 2020), <https://2020.eufunds.bg>, данни към юни 2025 г.

Най-голям обем от средства е насочен към университети, разположени в София. Те са получили общо над 473 млн. лв. по сключени 76 договора, като от тях реално са изплатени около 235 млн. лв. (вж. фиг. 1). Средно един университет в столицата е договорил около 26,3 млн. лв., което е приблизително с 35% повече от средното за страната. Това затвърждава ролята на София не само като административен и икономически, но и като образователен център, който доминира в достъпа до ресурси по програмите за безвъзмездна финансова помощ в рамките на Кохезионната политика на ЕС.

За сравнение, университетите извън София, макар и по-голям брой допустими бенефициенти, са получили общо около 305 млн. лв. Средно за едно висше училище извън столицата договорените средства възлизат на около 14,5 млн. лв., което е почти два пъти по-малко от средното ниво на финансиране за университетите в София.

¹ В анализа не са включени данни за проектите, при които висшите училища участват като партньори. Използват се данни само за проектите, в които висшите училища участват като бенефициенти.

Разликата при реално изплатените средства също е съществена – около 13 млн. лв. средно за университет в София, спрямо 6,8 млн. лв. извън нея.

Фиг. 1. Финансиране в млн. лв. по местоположение на висшите училища за периода 2014-2025

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН 2020), <https://2020.eufunds.bg>, данни към юни 2025 г.

Софийският университет „Св. Климент Охридски“ се откроява като институцията с най-голямо получено финансиране – над 240 млн. лв. по сключени договори, от които са изплатени повече от половината (вж. табл. 2). Следват медицинските университети в Пловдив, София и Плевен, както и технически и икономически висши училища като Техническият университет – София, Техническият университет – Габрово и Университета за национално и световно стопанство. Държавните университети доминират сред основните получатели на европейски средства.

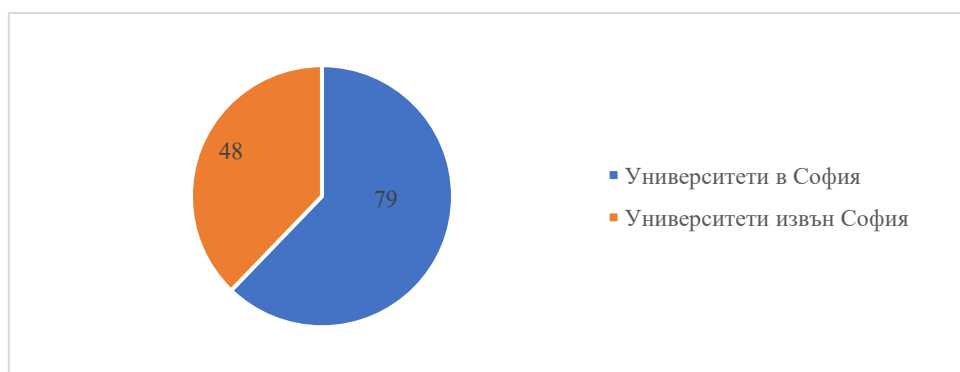
Таблица 2

Висши училища с най-голям размер на договореното финансиране по (оперативните) програми за периода 2014-2025

Висше училище	Брой сключени договори	Договорени средства (млн. лв.)	Реално изплатени суми (млн. лв.)
Софийски университет „Св. Климент Охридски“	25	240,3	135,6
Медицински университет - Пловдив	5	70,5	35,4
Медицински университет - София	3	49,4	15,9
Медицински университет - Плевен	3	49,2	28,2
Технически университет – София	9	48,3	20,8

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН 2020), <https://2020.eufunds.bg>, данни към юни 2025 г.

Разликата в броя на договорите (вж. фиг. 2 и табл. 3) може да се разглежда като индикатор за различната степен на институционална зрялост, капацитет за кандидатстване и поддържане на устойчиви партньорства. Университетите, които са сключили повече договори, вероятно разполагат с екипи и структури, специализирани в управление на проекти, докато при други подобна експертиза може да липсва или да е ограничена.

Фиг. 2. Брой сключени договори по местоположение на висшите училища за периода 2014-2025

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН 2020), <https://2020.eufunds.bg>, данни към юни 2025 г.

Таблица 3

Висши училища с най-голям брой проекти, финансирани по (оперативните) програми за периода 2014-2025

Висше училище	Брой сключени договори	Договорени средства (млн. лв.)	Реално изплатени суми (млн. лв.)
Софийски университет „Св. Климент Охридски“	25	240,3	135,6
Технически университет – София	9	48,3	20,8
Университет за национално и световно стопанство – София	8	44,4	22,4
Тракийски университет – Стара Загора	7	26,4	12,0
Химикотехнологичен и металургичен университет – София	6	30,1	15,7

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН 2020), <https://2020.eufunds.bg>, данни към юни 2025 г.

Данните ясно показват, че въпреки относителната активност на университетите в цялата страна, висшите училища в столицата продължават да бъдат основни бенефициенти на европейските средства. Най-голямо финансиране е осигурено по програми като „Региони в растеж“ 2014-2020, „Наука и образование за интелигентен

растеж“ 2014-2020, „Образование“ 2021-2027 и „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027.

Забелязва се и значителна разлика между договорените и реално изплатените средства, особено при университетите в София, което може да се дължи на мащабни проекти изискващи по-продължителен период от време за реализация. Това може да се дължи не само на продължителността на проектния цикъл, но на самите административни процедури по отчитане, както и на вътрешната организация на бенефициентите.

Анализът показва устойчив интерес и ангажираност на висшите училища към европейските програми, но също така подчертава съществуващото неравномерно разпределение на средствата – както по институции, така и в териториален план.

Причините за установените различия в достъпа до финансиране са комплексни и произтичат както от вътрешни институционални фактори, така и от външни условия. Университетите в София обикновено разполагат с по-добре развити административни звена и структури за управление на проекти, което улеснява участието им в процедурите за кандидатстване по европейските програми. Освен това, наличието на натрупан опит, специализирани екипи и стабилни партньорства, както с други академични и научни институции, така и с частния сектор и администрацията, им осигурява съществени предимства при подготовката и изпълнението на проекти.

Не без значение е и тематичният профил на някои от програмите, които съвпадат с тези на висшите училища, предимно със седалище в столицата. Географското съсредоточаване на институции, ресурси и експертиза в София допринася за кумулативен ефект, който задълбочава разликите във възможностите за финансиране.

От друга страна, висшите училища извън столицата често се сблъскват с ограничения в човешките и административните ресурси, което затруднява ефективното участие в сложни проектни процедури. Налице са по-малко възможности за създаване на устойчиви партньорства, което също ограничава шансовете за успешно кандидатстване. Демографските и икономическите предизвикателства в някои региони също могат да бъдат разглеждани като фактор, който оказва влияние върху капацитета за реализация на проекти и дългосрочна устойчивост на резултатите.

Всички тези фактори очертават системни неравенства в достъпа до грантово финансиране, които изискват стратегически интервенции от страна на националните власти и управляващите органи на програмите, насочени към изграждане на капацитет и

преодоляване на териториалния дисбаланс.

4. КАЧЕСТВЕН ЕМПИРИЧЕН АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ГРАНТОВОТО ФИНАНСИРАНЕ ВЪРХУ ВИШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

С цел да бъде изяснено значението на грантовото финансиране, предоставяно чрез фондовете на Политиката за сближаване на Европейския съюз, за развитието на висшето образование в България, както и за да бъдат идентифицирани основните предизвикателства при подготовката и изпълнението на съответните проекти, е проведено качествено емпирично изследване. В рамките на проучването са интервюирани десет експерти с разнообразен профил, включително академични изследователи с опит в образователни проекти, представители на публични институции, както и специалисти, участващи в реализацията на множество успешно финансирани проекти. Събраните данни са обработени чрез анализ на съдържанието и резултатите са обобщени в основните изводи от изследването.

Всеки експерт отговори на следните пет въпроса:

1. Какво е въздействието на финансирането по (оперативните) програми за периода 2014-2020 и 2021-2027 г. върху висшето образование в България?
2. Какви са преките ефекти (положителни и отрицателни) за висшите училища от изпълнението на проекти, финансирани по (оперативните) програми за периода 2014-2020 и 2021-2027 г.?
3. Какви са непреките ефекти (положителни и отрицателни) за висшите училища от изпълнението на проекти, финансирани по (оперативните) програми за периода 2014-2020 и 2021-2027 г.?
4. Какъв е основният проблем при финансирането на проектни предложения и как може да бъде преодолян?
5. Какъв е основният проблем при изпълнението на проекти и как може да бъде преодолян?

Изводите от проведеното интервю потвърждават ключовата роля на проектното финансиране за развитието на висшите училища. Посредством реализирането на проекти, финансирани със средства от европейските фондове, университетите успяват да модернизират значителна част от своята инфраструктура, да обновят и дигитализират учебната си среда, както и да разширят научноизследователския си капацитет. Тези проекти способстват за въвеждането на съвременни методи на преподаване,

актуализират учебните програми в съответствие с потребностите на пазара на труда и улесняват трансфера на знания между академичните среди и бизнеса. Освен това, проектната дейност подпомага интернационализацията на висшите училища, засилва тяхната конкурентоспособност и способства за изграждането на устойчиви партньорства с различни организации на национално и международно ниво.

Успоредно с положителните резултати обаче, експертите подчертават и редица трудности, свързани както с етапа на кандидатстване, така и с фазата на изпълнение и отчитане на проектите. Сред основните предизвикателства на фазата по подготовка на проектни предложения се открояват ограниченият административен капацитет на висшите училища, кратките срокове за кандидатстване, високите изисквания за документация, както и несъответствието между обявените процедури и реалните потребности на институциите. На етапа на изпълнение допълнителни затруднения възникват поради сложни административни изисквания, забавяния при верификация на разходи, липса на ефективна комуникация с управляващите органи и ограничени възможности за финансиране на предварителни или съпътстващи дейности.

Независимо от тези пречки, участниците в изследването са единодушни, че ползите от грантовото финансиране значително превишават възможните негативни ефекти. Налице е ясно съзнание за стратегическата важност на проектната дейност за повишаване на качеството на висшето образование в страната. За да бъдат минимизирани съществуващите предизвикателства и оптимизирани резултатите, експертите препоръчват въвеждането на допълнителни обучения за академичния и административния състав, усъвършенстване на вътрешните организационни процеси, както и по-голяма ангажираност на висшите училища в процесите на програмиране и мониторинг на оперативните програми.

Предвид активността на висшите училища през предходните два програмни периода, може да се заключи, че те ясно осъзнават значението на европейското финансиране като инструмент за развитие и модернизация. Очакванията за настоящия програмен период 2021-2027 са тази тенденция не само да се запази, но и да се засили, включително чрез участие и в програми извън рамките на традиционните фондове на Политиката за сближаване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от проведеното изследване потвърждават, че европейското финансиране играе съществена роля за развитието на висшето образование в България. То допълва ограничените вътрешни ресурси на висшите училища и създава възможности за модернизация на инфраструктурата, повишаване на научния капацитет и въвеждане на съвременни форми и методи на обучението. Наред с положителните ефекти обаче, анализът откроява съществени регионални и институционални неравенства в достъпа до средства, които имат потенциал да задълбочат съществуващите дисбаланси в системата на висшето образование.

На основата на направеният анализ могат да бъдат формулирани няколко препоръки за повишаване на ефективността и целесъобразността на използване на европейските средства. Те са структурирани според основните групи заинтересовани страни – националните власти и висшите училища.

На национално ниво се очертава необходимост от интервенции, които да насърчат по-справедливо разпределение на средствата и по-висока ефективност на инвестициите. Европейските програми следва да бъдат адаптирани така, че да включват тематично насочени покани с ясно изразен регионален фокус, които приоритизират подкрепата за висшите училища от икономически по-слабо развити райони на страната. Оптимизирането на административните процедури по кандидатстване, изпълнение и отчитане също е от съществено значение. Намалването на бюрократичната тежест чрез цифровизация и стандартизирани процеси би допринесло за по-широко участие и по-ефективно управление на проектите. Необходим е и национален механизъм за мониторинг и оценка на въздействието на проектите върху ключови индикатори за качество – като подобрене на учебната и научната среда, интензификация на международното сътрудничество и реализацията на завършилите. Такава система би осигурила необходимата обратна връзка за стратегическо планиране и финансиране в сектора. Наред с това, следва да се насърчава приоритизирането на проекти с устойчиви, приложими и иновативни резултати, включително такива, които допринасят за дигитализацията, интернационализацията и трансфера на знания към обществото и бизнеса.

От страна на висшите училища, от особено значение е целенасоченото изграждане и развитие на административен капацитет, особено в институциите извън столицата. Това включва създаване на звена за управление на проекти, провеждане на

обучения, обмяна на добри практики и въвеждане на модели с участието на „по-опитни“ университети. Съществено предимство би донесло активното изграждане на междууниверситетски партньорства, които не само допринасят за по-равномерно разпределение на ресурсите, но и стимулират изграждането на мрежи за сътрудничество и споделена експертиза. За да се осигури дългосрочна устойчивост, проектните дейности следва да се интегрират в стратегическото планиране на институциите и да се надграждат след приключване на финансирането. Освен това, включването на академичния и административния персонал в планирането и изпълнението на проекти трябва да се подкрепя чрез вътрешни стимули като допълнително възнаграждение, възможности за професионално развитие и признание.

Ефективното и целенасочено използване на европейските средства във висшето образование изисква координирани действия както на национално, така и на ниво висши училища. Само чрез стратегически подход, основан на равнопоставеност, прозрачност, институционално развитие и ориентация към резултатите, европейското финансиране може да бъде не просто допълващ източник на ресурси, а реален двигател на трансформация, качество и модернизация на българското висше образование.

REFERENCES

1. Bennetot, E., Claeys-Kulik, A., Estermann, T. (2015) *Designing Strategies for Efficient Funding of Universities in Europe*, Brussels: European University Association.
2. Dimitrova, D (2017) Правни аспекти на стопанската дейност на държавните висши училища, *Roliata na pravoto v savremennata ikonomika*, 127-137 [Димитрова, Д. (2017) Правни аспекти на стопанската дейност на държавните висши училища, Ролята на правото в съвременната икономика, 127-137] (in Bulgarian).
3. Dimitrova, D. (2021) *Aktove na organite za upravlenie na visshite uchilishcha*, Varna: Nauka i ikonomika [Димитрова, Д. (2021) Актова на органите за управление на висшите училища, Варна: Наука и икономика] (in Bulgarian).
4. Dimitrova, G. (2019). Konkurentosposobnost na visshite uchilishcha v konteksta na integratsiata mezhdu nauka, obrazovanie i biznes. *Strategii na obrazovatelната i nauchната politika*, 27(4), 369-380 [Димитрова, Г. (2019) Конкуентоспособност на висшите училища в контекста на интеграцията между наука, образование и бизнес. Стратегии на образователната и научната политика, 27(4), 369-380] (in Bulgarian).
5. Dolchinkov, R. (2014) *Образованието и иновациите в основата на конкурентната икономика*

- или /miastoto na universitetite v siezdavaneto na inovatsii i konkurentnosposobnost/. *Kompiutierni nauki i komunikatsii*, 3(4), 5-25 [Долчинков, Р. (2014) Образованието и иновациите в основата на конкурентната икономика или /мястото на университетите в създаването на иновации и конкурентносposobnost/, *Компютърни науки и комуникации*, 3(4), 5-25] (in Bulgarian).
6. Eurostat. (2024). *Educational expenditure statistics: tables and figures* [Data file]. Retrieved June 15, 2025, from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_expenditure_statistics#Source_data_for_tables_and_graphs
  7. Marsikova, K., Urbanek, V. (2013) *Investment in Education: Earnings and Returns*, Liberec: Technická univerzita v Liberci.
  8. Petkov, A., Nedialkov, A & Boneva, M., (2017) Izsledvane na sistemi za otsenka na kachestvoto vav vissheto obrazovanie, *IX International Scientific Conference "E-Governance and E-Communications"*, 99-108 [Петков, А., Недялков, А. & Бонева, М. (2017) Изследване на системи за оценка на качеството във висшето образование, *IX International Scientific Conference "E-Governance and E-Communications"*, 99-108] (in Bulgarian).
  9. Strategia za razvitie na vissheto obrazovnie v Balgaria za peiroda 2021-2030 (2021). Retrieved May, 26, 2025 from <https://www.strategy.bg/strategicdocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1492> [Стратегия за развитие на висшето образование в България за периода 2021-2030 (2021)] (in Bulgarian).
  10. Strategiia za razvitie na vissheto obrazovnie v Balgaria za peiroda 2014-2020 (2015). Retrieved May, 26, 2025 from <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=962> [Стратегия за развитие на висшето образование в България за периода 2014-2020 (2015)] (in Bulgarian).
  11. Vutsova, A., Arabadzhieva, M. (2016) Kachestvo na vissheto obrazvonie v Bielgariia v konteksta na Evroeiskoto prostranstvo za visshe obrazvonie - problemi i viezmzhni resheniia, *Strategii na obrazovatelnata i nauchnata politika*, 24(4), 351-361 [Вуцова, А. & Арабаджиева, М. (2016) Качество на висшето образование в България в контекста на Европейското пространство за висше образование - проблеми и възможни решения, *Стратегии на образователната и научната политика*, 24(4), 351-361] (in Bulgarian).
  12. Zhelev, I., Hristova, S. (2020) Evropeiskite fondove i finansiraneto na vissheto obrazovnie v Bielgariia, *Strategii na obrazovatelnata i nauchnata politika*, 28(3), 223-236 [Желев, И. & Христова, С. (2020) Европейските фондове и финансирането на висшето образование в България, *Стратегии на образователната и научната политика*, 28(3), 223-236] (in Bulgarian).

ROLE AND EFFECTS OF GRANT FUNDING FOR HIGHER EDUCATION IN BULGARIA: EVIDENCE FROM EU COHESION POLICY INSTRUMENTS

Sevdalina Hristova¹

¹ Department of Business, Investment, Real Estate, University of economics - Varna

E-mail: s.hristova@ue-varna.bg

ABSTRACT

The article examines the role and effects of grant funding for the development and improvement of the quality of higher education in Bulgaria, focusing on the EU Cohesion Policy funds provided during the 2014-2020 and 2021-2027 programming periods.

A combined methodological approach is applied - quantitative analysis of public data from the Information System for Management and Monitoring of EU Funds (ISUN 2020) and qualitative analysis based on semi-structured interviews with experts from academic community and experts from practice.

The results of the analysis show a clear concentration of European funds in a few leading universities, mainly in Sofia, as well as significant territorial and institutional imbalances in access to grant funding. Funding has a positive impact on infrastructure, administrative capacity and research activity, but at the same time challenges related to limited project management capacity, complex administrative procedures and different development level of universities in the country have been identified.

The article concludes with recommendations for improving the effectiveness and sustainability of the use of European funds, including the need for targeted support for higher education institutions outside the capital, increasing administrative and expert readiness to participate in competitions, as well as a closer connection between project objectives and the real needs of the universities.

Keywords: *universities, grants, projects, operational programmes*